

B. Dezvilar va detenir un jove per prendre-li quelcom d'haver que duia: «--- pres-lo per *queocom* d'aver que s'avie, e pres z'aver seu»;¹ «reteren-li-ho tot, e tresor, e joyes e tota res, que hanch res no'n fallí sinó *caba-com* de moneda que s'avían despesa» (Desclot, *Cròn.*, cap. 168, *NCL* v, 145.2); també en Eiximenis: «Pensar poden los rics hòmens que si salvar-se volen, que *queucom* han a fer algun notable per amor de nostre Senyor Déu» (*Regim. Cosa Públ.*, *NCL*, 126.11); «--- a la infanta, de continent que-s sab regonèxer e ha *queucom* de seny, la deu hom instruhir en les coses qui guarden Déu» (*Dones*, cap. 16, i, 31); «¿E diem nosaltres res, com diem açò al Déu nostro? --- Certes, en açò diem *queacom*; e molt diem, dient açò» (*ACanals*, *Arra*, *NCL* XLIX, 146.1); StVicentF empra les dues variants, «--- que li degué *queacom* ---» (*Sermons* III, 77.16), «--- encara poden guanyar *queacom* ---» (ib., 91.32), «veus que ell se tape la hun huyl bé ab *queucom*» (ib., ms. 278, f. 216v) «Jo no era estat jamés res, e has-me fet *queucom*, de no-res» (Oliver, *Excit.*, *NCL*, 219.11); «Un jorn plorava: / Dix-li: —“Per què?” / “Hoy, per ma fe, / No plor per res”. / —Dich: “*Queucom* és”» (*Spill*, 2148); «Y, a mal hi a bé, --- tot hom hi afig / *Queucom* ---» (*Procés Olives*, 676); Alart (*InvLC*) duu *quesacom* citant evidentment d'un document rossellonès: «un bequó de carn salada de que fall *quesacom*» (doc. de 1369; altres exs. de 1368 i 1393), i a més *queacom*: «ell se cuydaua que hagués dintre *queacom*, e no y auia res trobat» (a. 1430). La variant *quesacom* apareix a més en un text de medicina del S. xv (*AlcM*, s. v.).

Com a adverbí *queucom* o *queacom*: en doc. de 1340 de Tort.: «les disposicions eren *queacom* honores als mercaders et altres qui els dits blats aporten» (*BABL* xi, 400, n. 1); en la *Cròn.* de Pere III: «faem aseure altre giny de Valencia, *queucom* major que <e>l dit altre giny» (Alart, *InvLC*); en doc. de 1396 de Guardialada: «<el> testimoni estech *queucom* en congxa què farie, car si no faye guardar hòmens a la dita osa et la se'n portauen, mala sirie leuat et si y hauie hòmens haurie'ls a pagar» (*BABL* x, 407); i a més: «e per tal cant encara lus pot *queucom* valer ço que havem <a> dir» (Eiximenis, *Dones*, cap. 18, i, 36);² «per als cuns senyals forans hom pot *queucom* conèxer los hòmens maliciosos» (*Terç* II, 12); «--- la host de Aníbal, *queacom* hujada, comença de fer loch ---» (Canals, *Scipiò*, *NCL*, 79.24); «lo poble menut encara lo havien *queucom* a millor enteniment» (StVicentF, *Quar.*, 115.12); «Segueren-se a dinar, egualment e sens diferència, sinó que a Curial era feta honor *queacom* més que als altres» (*Curial*, *NCL* II, 113.4); «Dona cumplida / --- / *Queucom* curiosa» (*Spill*, 6649); «--- era *queacom* luny ---» (*Hist. Troy.*, *AlcM*).

Com a pronom personal significant 'algú, qualcú' és normalment *quiacom*: ja en els *Diàlegs* de Sant Gregori (text fi S. XIII, ms. 1340): «Pres lo pan e portà'l-se'n, mes no-l mostrà als masestres, per tal que, si fos da *quiacom*, no trasqués peccat de pietat» (*NCL* I, 256.7); 1371 «Dites peres no serveixen de res --- res-

pondens dixit: No y toquetz, que no y són debades, de *quiacom* són qui les ha ops» (Alart, *InvLC*); i en aquest passatge citat per Alart d'un escrit de 1389 el sentit sembla ser 'tothom': «eu renech Déus que mal geýt serà aquest a *quiacom*»; *AlcM* (s. v. *quiacom*) duu aquest exemple de Pere Pasqual: «Yo pensí que fos *quiacom* qui m'escarnís»; també ben documentat en occità antic (infra). Notem «parlar ab *quiucom* ('amb algú')» en Eix., *Dones*, p. 217.7, ms. A i B (canviat en *caucom* en 1).

El mot apareix escrit *caucom* (reflectint evidentment una pronúncia *kəukóm*) en alguns escrits del segle xv: *DAg.* en cita un exemple d'un inv. de Vic de 1410 i un altre de la *Consolació* de Boeci (ms. segle xv) i molts de l'edició incunable (a. 1495) del *Llibre de les Dones* d'Eiximenis (cf. supra, i n. 2). *AlcM* (s. v. *quelcom*) duu el primer exemple de la variant moderna amb *-l-* d'un inv. de 1412-24: «Un troç de drap de lana de grana, qui tira un coldo e un pam e *calcom* més» (*AIEC* v, 179, però *queucom* en el mateix escrit, p. 165). Aquesta variant ja devia córrer en el llenguatge parlat dels Ss. XVI-XVII, encara que no en tenim altra documentació fins als anys 1600: *DAG.* reproduceix un exemple de *calcom* del Rector de Vallfogona [c. 1610-20]. Després trobem *colcom* en el Baró de Maldà: «Esta peza --- era prou freqüentada dels S<enyo>rs que volían probar *colcom* de bo, que ab un petit avis als servidors de la fonda y dels cafés lus servían puntuals tot quant demanaban» (*Excursions*, p. 169);³ aquesta és la forma que duen Belv. 1803, i Lab. 1839, amb el sentit de 'alguna cosa', i era evidentment la que usava Verdager espontàniament: així en la primera versió de *l'Atlàntida* (1867): «cahuen d'esglay los homes, s'escriuixen les montanyes; / y en trist silenci espera *colcom* de gran lo món» (canviat en «ab gran panteix espera *quelcom* d'horrible 'l món», en la versió de 1878, 13a).⁴ Entre els escriptors de la post-Renaixença empren *quelcom* JRuyra i *quelcomot*, amb la terminació *-ot* d'augmentatiu, Victor Català (*AlcM*).

Avui té ús en el llenguatge viu dels parlars pirinencs sobretot: *AlcM* reporta l'ús de frase tipus «Us vinc a demanar *quelcom*» al Ross.⁵ Confl., Vallespir, Cerdanya, Empordà, Garrotxa i Andorra; i en el sentit de 'bastant, més molt que poc' a Eivissa: «Hi ha hagut *quelcom* més que no nos pensàvem», «Som *quelcom* sord». El *DAG.* recull *quelcom* 'algú, alguna persona' a Alta Muntanya. JCor. registra *kalkom* a Formiguera (Confl.): «és *kalkom* que me permeteu pas de fer bé» (1960); segons *AlcM* en aquesta forma es diu a més a Perpinyà, Ceret, La Jonquera, Campmany, Palamós, St. Feliu de G., i a Eiv.; *kalkóm* a Cerdanya, *kulkóm* a Puigcerdà, Agullana, Banyoles, *kaukóm* a Agullana, i *kalkóm* a Andorra. Sembla que hi ha sempre, o en general, *o* oberta. I notem a més *quicom* 'quelcom' que *AlcM* localitza a la Vall d'Àneu, forma que es dona mà amb oc. mod. *quicom* (infra).

En occità antic trobem *queacom* 'un poc' en *Flamenca*: «Quar ben conosc que --- / Negus hom ses letras non val / E trop ne val meíns totz rix hom /